

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: J. Natek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 26. oktobra 1939

Leto VI — Številka 7

Ideja Kristusovega kraljestva

Nje neogibna potreba

Kdo ne trpi danes pod nesrečnim razvojem dogodkov in družabnih razmer, ko vidi, kako gre v državah sila pred pravico, kako izginjajo v šoli kakor v življenju večni vidiki pred časnimi? Pozdravni kakor sklepni nagovor kardinala Hlonda, papeževega odpislanca na kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani, le mesec dni pred žalostnim začetkom nove tragedije poljskega naroda, je bil že navdan z bridko slutnjo tega, kar je kmalu potem prišlo. Priti moralo, ker so veri in krščanstvu sovražna gibanja in stremljenja zrasla v premoč. V naši dobi, pred našimi očmi se zdi, da gre to brezbožno prizadevanje v klasje. Moskva je nabrala že dokaj teh snopov in upa, da se ji v Evropi obeta nova žetev. Dokod bodo še šli ti brezbožni ženjci?

Nje velika pomembnost

Toda Bog vodi in vlada svet; z drugo besedo: Bog marsikaj pripusti, da se človeštvo prepriča: v brezboštvi ni rešitve za nikogar, ne za narode ne za posameznike. Bog doseže vedno svoj namen. Človeštva se je polastil splošen nemir. Noben narod se ne čuti več varnega pod soncem. Najboljši duhovi pri vseh narodih hrepene po nadnaravnih močeh za vsa področja politike, gospodarstva in kulture. Glej, misel Kristusa Kralja postaja velepomembna, ker pomeni izpolnitev vseh teh plemenitih želja: po miru, po pravici, po ljubezni.

Kristus je vladar sveta v dvojnem pogledu kot njegov Stvarnik in kot njegov Odrešenik. Torej ima nad svetom vrhovno oblast, in sicer mnogo bolj kot vnanjo tudi duhovno oblast: moč nad človeškimi srci. Ta pomen in namen izraža ime: Kristus Kralj.

Kristusova veleoblast

Vse ideje, ki človeka prevzemajo, morajo biti odsvit Kristusovega mišljenja in hotenja; vsa človeška kultura imej svojo podlago v njegovih postavah, ki jih je Kristus dal. Kristusova duhovna oblast naj se uveljavlja v

posamezni duši, družini in v celotni človeški družbi.

Kristusova nadoblast v srcu vsakega posameznika! Kraljestvo Kristusovo se v družbi ne more izkazati, če ni posameznik v svojem srcu kolikor mogoče upodobljen po Kristusu.

Kristusova nadoblast v družini! Kakor so v panju posamezni satovi polni medu, kadar so čebele bogate, tako morajo biti krščanski domovi prešinjani s Kristusovim duhom, da so družine v njih srečne.

Kristusova duhovna oblast mora tudi vso človeško družbo vzbuditi k novemu življenju! Le Kristusov duh more premostiti globoke prepade in tudi nasprotja med posameznimi stanovi. Sleherno podjetje mora uspevati ne v znamenju brezvestnega izkoriščevanja, marveč v duhu pravičnosti, ljubezni do trpečega sobrata in sodelavca.

Kristusova duhovna oblast naj preveva vse naše državno življenje! Bog vodi ljudi po dveh silah k skupnemu cilju: k večnemu — po svoji Cerкви, k časnemu — po svetnem predstojništvu. V Kristusu so postavljeni temelji oblasti in odgovornosti za obojno samostojno družbo: za Cerkev in državo.

Kristusovo duhovno kraljestvo naj urejuje medsebojno razmerje med narodi in državami. Ne nacionalno sovraštvo, to krivoverstvo modernega časa, marveč samo zavest skupnega izvora in cilja naj vtisne pečat vsemu mednarodnemu sodelovanju.

Kristusova velemoč

Pravica in svoboda, red in mir, sloga in edinstvo: to so čudoviti blagri Kristusovega kraljestva. Kdor dela za interese Kristusove, dela za blaginjo vesoljne človeške družbe. Kjer in kolikor je torej povišano kraljestvo Kristusovo, tam in toliko je zajamčena sreča narodov in duhovna rast posameznikov. Vsi zbori, vsi shodi, vsi posveti bi se morali vršiti pod svetim vodstvom te visoke ideje. Duh Kristusov je duh ljubezni. Le srce, ki je preširjeno s to mislijo, more vedeti in občutiti, kaj je moč Kristusovega kraljestva. Duh lju-

bezni torej, pa ne v tem smislu, da bi nas ljudje ljubili in črnili, to bi bila duhovna nezvestoba do Kristusa; marveč biti ljubezniv do ljudi zato, da bi bil zaradi našega dejanskega človekoljubja Kristus Kralj spoznan, priznan in hvaljen v ljudeh, ki smo jim storili dobro. S tega nadnaravnega vidika bodimo oznanjevalci in apostoli Kristusovega kralje-

stva, da ga pogumno ponesemo tudi med one, ki so mu doslej bodisi zaradi slabosti ali zaradi nevednosti zapirali pot do svojega srca. Naša ideja in naša volja zato ne bosta nič izgubili na svoji borbenosti, marveč bosta podpirani z milostjo od zgoraj videli še lepše uspehe po Kristusovi besedi: »Ne bojte se, jaz sem svet premagal.«

29. oktober 1918

Prva slovenska avtonomna vlada

V »Uradnem listu« narodne vlade SHS v Ljubljani je bila dne 4. novembra 1918 objavljena prva slovenska avtonomna vlada:

Predsednik: Josip vitez Pogačnik.

Oddelek za notranje zadeve: dr. Janko Brejc.

Oddelek za prehrano: dr. Ivan Tavčar.

Oddelek za uk in bogočastje: dr. Karel Verstovšek.

Oddelek za pravosodje: dr. Vladimir Ravnikar.

Oddelek za socialno skrbstvo: Anton Kristan.

Oddelek za finance: dr. Vekoslav Kovec.

Oddelek za promet: dr. Pavel Pestotnik.

Oddelek za industrijo in trgovino: dr. Karel Triller.

Oddelek za javna dela in obrt: inž. Vladimir Remec.

Oddelek za poljedelstvo: prelat Andrej Kalan.

Oddelek za narodno obrambo: dr. Lovro Pogačnik.

Oddelek za zdravstvo: dr. Anton Breclj.

V Ljubljani, dne 31. okt. 1918.

Josip vitez Pogačnik,
predsednik

V prve svobodne zarje

Vihra svetovne vojne se je bližala svojemu koncu. Še so peli svojo žalostno pesem topovi, strojnice in puške, toda zaledje se je začelo prebujati.

Tudi pri nas se je razgibalo in ko je dr. Korošec prebral v dunajskem parlamentu majniško deklaracijo, se je po slovenskih mestih, trgih in vaseh začelo novo življenje, ki so ga poklicale na dan že besede voditelja na Kerkovem pogrebu, ko je od žalosti strtemu slovenskemu narodu zaklical: »Dvignite glave, zakaj vaše odrešenje je blizu.«

Nastala je prava tiha revolucija, plebiscit, ko se je kljub vsemu pritisku slovenski narod izrekel za osvoboditev in združitev z brati Hrvati in Srbi. Prve svobodne zarje so se pojavile na obzorju izčrpane in utrujene slovenske domovine.

In ko je dr. Korošec cesarju Karlu, ki je skušal na vsak način ohraniti habsburško monarhijo, rekel zgodovinske besede: »Vaše visočanstvo, prepozno je,« je postalo vsem jasno, da svobodne zarje ne bodo ostale samo na obzorju, ampak da se bodo uresničile in zasijale kot svetel dan od Triglava pa vse do

Gorjancev in ravnega Prekmurja, pa do Soče in Zile in Gosposvete.

Habsburška monarhija je trepetala v smrtnih krčih, ki so jih povzročili v veliki meri tudi dogodki na bojišču. Velika nemška ofenziva na zahodu je bila zlomljena in po prihodu ameriških čet na zahodno fronto se je začela protiofenziva, ki je kmalu vrgla Nemčijo daleč nazaj. Habsburški armadi se ni go-dilo nič bolje. Doživljala je tudi poraz za porazom.

Zunanjemu razpadu na frontah je sledil tudi notranjepolitični razkroj habsburške monarhije. Skušali so sicer še rešiti obstoj monarhije na razne načine. Toda zaman. Vsi rešilni poizkusi so se izjalovili in 3. marca 1918 so slovenski, hrvaški in srbski politiki v Zagrebu izjavili, da je »potrebna koncentracija vseh strank in skupin, ki stoje na stališču narodnega edinstva in opirajoč se na načela narodne samoodločbe, zahtevajo svojo narodno neodvisnost in na demokratskih temeljih urejeno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov«.

(Konec na naslednji strani.)

Vendar še nihče ni pričakoval tako naglo končnega zloma monarhije. Narodno veče je poslalo celo svoje zastopnike v Švico, da se informirajo, kakšen je položaj in kako dolgo bo še trajala vojna.

Toda vse je prehitel čas. Dne 4. oktobra so centralne sile prosile Wilsona za mirovna posredovanja na podlagi njegovih 14 točk. Na to prošnjo je odgovoril Wilson, da ne more posredovati, češ da je Amerika že priznala CSR in da so težnje Jugoslovancev po svobodi upravičene. Zato ne more več priznati samo avtonomije teh narodov kot podlago miru, ampak mora »zahtevati, da bodo oni, ne on, sodili o tem, kakšna akcija od strani avstro-ogrske vlade bo zadovoljila težnje in nazore teh narodov o njihovih pravicah in o njihovi vlogi kot članov v družini narodov«.

V tem brezupnem položaju je začel na Dunaju 22. oktobra prof. Lammasch sestavljati zadnjo avstrijsko vlado kot nekaj »izvršni odbor združenih narodnih vlad«, v katero pa Jugoslovani in Čehi niso stopili. Ko se je Lammaschu posrečilo 28. oktobra sestaviti vlado, ni imel več komu vladati. Kajti zunanji minister Andrássy je 28. oktobra sporočil Wilsonu, da sprejme njegove predloge. S tem je Avstro-Ogrska končnoveljavno razpadla na večje število narodnih držav. Čehi so še istega dne osnovali svojo vlado.

Dne 29. oktobra je hrvaški sabor kot edini

delujoči parlament med osvobojenimi Jugoslovani soglasno sklenil, da se »ukinjajo vsi dosednji državnopravni odnosi in zveze med kraljevino Hrvatsko, Slavonijo in Dalmacijo ter kraljevino Ogrsko in avstrijskim cesarstvom. Dalmacija in Hrvatska — Slavonija z Reko se proglašajo za popolnoma neodvisno državo napram Ogrski in Avstriji ter po načelu narodnosti na temelju narodnega edinstva SHS pristopajo v skupno narodno suvereno državo SHS na vsem etnografskem ozemlju tega naroda brez ozira na katere koli pokrajinske in državne meje«. Sabor je priznal vrhovno oblast Narodnemu Vijeću, kateremu je predsedoval dr. Korošec. Istočasno so imenovali tudi Slovenci svojo prvo avtonomno vlado.

Dne 29. oktobra 1918 je bila ustanovljena neodvisna in suverena država SHS, ki se je dne 1. decembra 1918 kot suverena država združila s kraljevino Srbijo v novo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev v Jugoslavijo.

Svobodne zarje, dasi so jih v narodni državi večkrat zatemnili črni oblaki, so se spremenile v svoboden dan, katerega končno sliko gradimo v današnjih dneh, ko so si trije bratje spravljivo segli v roke, da si za vedno, tako kot zahteva pravica, uredijo svoj lep, skupni dom.

Slovenci! Spominjajmo se vedno 29. oktobra, ko nam je zasijalo po dolgih letih sonce svobode.

Komunizem in nacizem

V mesecu oktobru letošnjega leta je 30.000 članov Apostolstva molitve in z njimi 400.000 katoličanov vsega sveta molilo za namen sv. očeta v rožnovenskem mesecu: »Za dežele, kjer brezboštvo in novo poganstvo najhuje pustošita.« Ni prvič, da budna čuječnost sv. Stolice obrača pozornost katoličanov na brezboštvo in poganstvo obenem. Morda je zelo poučno, ako se spomnimo na najvažnejše papeške poslanice v tej zadevi.

Časovno prvi tak poziv je bil nagovor Pija XI. na španske begunce 14. sept. 1936. Bilo je na praznik povišanja sv. Križa. Velik del Španije je bil takrat v oblasti rdečih; velik del španskih cerkva je bil požgan, duhovniki in redovniki so bili pomorjeni, redovnice oskrunjene. Majhna armada, pod vodstvom generala Franca, si je tiho in junaško nadela nalogo upostaviti red. V inozemstvu je začela peklerska propaganda do temelja maličiti pravo podobo položaja v Španiji. Pij XI. je hotel izraziti svoje sočutje z žrtvami, svoje občudovanje za junake in mučence, svojo hvaležnost za versko prenovitev. Očetovsko je opomnil osvoboditelje, da se pri svojem osvoboditvenem delu nikakor ne smejo dati zapeljati od njihovega dostojanstva nevrednih motivov k obžalovanju vrednim dejanjem. Na koncu je molil za krvnike Španije in Cerkve.

Pred vsem svetom je opravičil delo osvobodilne armade. Španija je na to velikodušno kretnjo sv. očeta takoj odgovorila. Izbruh strasti, ki so poprej nekoliko zabrisali sijaj prvih dni, so takoj prenehali; rdeča propaganda se je morala odtlej v svojih pozivih na katoličane omejiti na pogrevanje redkih dogodkov pred septembrom 1936, ki se po papeževem opominu niso več ponavljali.

Drugi del tega nagovora je bila obsodba nacizma, katerega pogubonosni vpliv se je že čutil. Prvi stavek je bil skorajda preroški:

»Gotovo in jasno je, da se povsod tam, kjer se borijo proti Cerkvi in veri in njenemu blagodejnemu vplivu na posameznika, na družino in množice, borijo skupaj s podtalnimi silami za isti usodni cilj.«

S tem, da je Španija ohranila v svojem boju proti brezbožnemu komunizmu značaj križarske vojne za versko svobodo, ni ostala le zvesta svojim katoliškim tradicijam, ki so ji dale veličino in si s tem ustvarila poročstvo trdne bodočnosti, ampak je tudi svoj »antiboljševizem« očistila sebičnih magibov, ki bi jo utegnili končno uničiti.

Isti smisel je imel pretresljivi govor skoroda umirajočeva sv. očeta na sv. večer dne 24. decembra 1936. Spomnimo se bistvenega dela:

»Med onimi, ki zagotavljajo, da so branilci reda proti prevratnim silam civilizacije, proti poplavi brezbožnega komunizma, in ki si celo prisvajajo prvenstvo na tem področju, vidimo na žalost veliko število takih, ki se dajo voditi in vladati od napačnih in pogubnih idej. Kdorkoli namreč skuša zmanjšati ali uničiti v človeških srcih, in predvsem v srcih mladine vero v Kristusa in v božje razodetje, kdorkoli si upa slikati Cerkev, nositeljico božjih obljub in vzgojiteljico narodov, kot razkrinkano sovražnico blagostanja in napredka naroda, ni samo zaslepljen kovač človeške bodočnosti, ampak tudi uničuje najmočnejše in najodločilnejše obrambne sile proti dvomljivim silam in nevede sodeluje s tistimi, o katerih misli in se ponaša, da jih pobija.«

Te besede so imele predvsem namen, da

razsvetlijo katoličane same. Propaganda kominterne je silno širila vesti o novopoganskem preganjanju Cerkve v nacistični državi. Nekateri katoličani so pod vplivom te propagande skoraj izgubili izpred oči nevarnosti komunizma in so že bili pripravljeni za zvezo s kominternom, da bi se lažje borili proti »fašizmu«, o katerem so razglašali najgorostasnejše stvari. To so bili naivneži, ki so se dali omamiti od siren »ponujene roke«; na drugi strani pa so nekateri v svojem boju proti komunizmu zdrknili v nasprotno zмотo in če se že niso popolnoma strinjali z zmotami nacizma, so vsaj zapirali oči pred zvitim preganjanjem vere in verske vzgoje. Tretja skupina pa se je postavila v pozo »pozitivne nepristranosti«, v pozo popolne neaktivnosti in obupa pred nevarnostmi z obeh strani. Pij XI. je kot neukrotljiv borec odbil vse napade, pa naj so prišli odkoderkoli, je organiziral borbo proti brezbožništvu boljševizma in nacizma.

V marcu 1937 je Pij XI. presenetil ves svet s svojima okrožnicama »Mit brennender Sorge« in »Divini Redemptoris«, ki jih je pripravil v svojih prečutih nočeh. Istočasna obsodba obeh zmot je bila silovita in je naletela na nezaslišan odziv. Smešno je bilo, kako so sku-

šali nasprotniki Cerkve izrabljati te okrožnice v svojo korist. Tako se nahaja v Rimu izdaja okrožnice »Mit brennender Sorge«, ki so jo izdali komunisti v Barceloni. Prav tako je bila zelo pomembna okrožnica »Ingravescentibus malis«, ki je izšla v septembru 1937. V tej okrožnici je papeš Pij na kratko posnel zmote, vzroke sedanjih nesreč. Po tem zgoščenem pregledu je izčrpno govoril o zdravlilu: o molitvi, zlasti o rožnem vencu. Ta poslednja okrožnica sv. očeta bo ostala v zgodovini kot spomenik njegove ponižne pobožnosti do Device Marije.

Okrožnica »Ingravescentibus malis« je bila povod skoro nepregledni množici »Bratovščin molitve« in »Lig za obnovo«. Med te spada zanimiva »Liga Rožnega venca« v nekem kolegiju v Los Angelesu. Ti mladi študentje, od katerih so nekateri stasiti atleti kot se spodobi pravim Amerikancem, molijo vsak dan rožni venec.

V mesecu oktobru se je povsem svetu dvigala proti nebu knežjemu Očetu in Devici Mariji močnejša molitev za »dežele, kjer brezboštvo in komunizem najbolj pustošita«.

Javno vprašanje „Del. Pravici“

Krščansko-socialistična »Delavska Pravica« je po svoji stari nelepi navadi v svoji številki z dne 19. oktobra t. l. zopet enkrat spustila v svet mastno tiskan članek na prvi strani, katerega edina odlika je miselna zmedenost, ki ji prebavljivost rešujejo le nametane pikre neslanosti. Članek, o katerem govorimo, nosi naslov »Slovenska demokracija«.

Članek začenja z mislijo o demokraciji kot dolgoročnem rezultatu težkih borb, ki so mu začetek proslavile in osnove položile brutalne diktature kot n. pr. francoski demokraciji Robespierrovo krvavo trinoštvo, današnji angleški demokraciji pa Cromwelova diktatura.

V tej zvezi pravi »Delavska Pravica« dobesedno: »Če bi hoteli najti za takratno angleško demokracijo najbolj podobno primeru, jo moramo iti pogledat v današnjo Rusijo. Kri angleškega kralja in osebna diktatura angleškega meščana Olivera Cromwela sta postali nerazrušljivi osnovi angleške demokracije...« (Razprto tiskali mi, op. ur.)

Torej sklep po analogiji za prerokbo bodočnosti: Kri ruskih carjev in milijonov drugih ter Stalinova strahovlada bosta postavila neporušljivi osnovi novi ruski demokraciji!

Kateri demokraciji? — Pa mari ne diktaturi proletariata, ki jo je ustvaril Stalin? Ali morda ona demokracija, o kateri sanjajo Marks, Lenin in drugi, ona država bodočnosti, v kateri ne bo niti državne oblasti niti organizacije? Ali je in bo morda ta sovjetska demokracija v sorazmerju s prelito krvo carske družine, več milijonov ruskih inteligentov in mužikov, torej s komunistično revolucijo, ki pač presega po svoji grozoti vse revolucije zgodovine? Ali sta res prelivanje krvi vladarjev in diktatura neizogibna temelja demokracije in ali sta ta dva temelja tem bolj nerazrušljiva, čim več krvi je teklo in čim hujša je bila diktatura?

»Delavska Pravica« poveljuje Angleže, ki uživajo »obresti od kapitala, ki so mu ga na-

ložili njegovi dedje v krvavih revolucijah za angleško demokracijo«, češ, prijetno je biti vnuk sposobnih in pretepaških dedov! Slovenci jih do danes žalibog nismo imeli.

To je naravnost sijajno! Zdaj nam drugega ne preostaja, kot započeti revolucijo, prelivali kri, brzkone oblastnikov in »buržujev«, potem proglasiti diktaturo, odstraniti »kvarne internacionalne vplive« (katoliško vero?) in se združiti v trdno politično enoto z neustrašnim voditeljem... To je ideal slovenske demokracije, kakor bi mogel kdo razbrati iz članka »Delavske pravice«!

Tako bodo vsaj naši vnuki uživali sadove našega revolucionarnega pretepaštva, ker se ne bomo »zanašali na božjo pomoč, rožni venec«, ampak na meč!

»Delavska Pravica« je reševala doslej svoj krščanski podnaslov z namerno konfuznostjo. Če pregledate njenih zadnjih šest letnikov, boste našli v njih celo vrsto marksističnih zablod in boljševiških simpatij, zablenih s krščanskimi resnicami. Vso to mešanico naj bi pa potrjeval Krek, katerega ime služi tem člankom (tudi temu) za piko in za pečat pravilnosti.

»Delavska Pravica« naj odgovori, ali je to res ali ne. Naj pove, ali je ob času smešila Pijevo socialno okrožnico ali ne! Ali so vodilni možje JSZ večkrat izjavili, da JSZ sprejema Marksov socialno-gospodarski program ali ne! In tokrat? »Ne bi si mogli odpustiti kratkovidnosti, če bi se delili med seboj zato, ker se nekdo ogreva bolj za angleško, drugi pa za rusko demokracijo« — pravi »Delavska Pravica«, ali morda v zamaknenosti že gleda obrise bodočega boljševiškega raja na »neporušnih osnovah« slovanske krvi in neke diktature?

Gospodje! Slovenska javnost zahteva, da ji nalijete čistega vina! Povejte! Kajti slovensko ljudstvo in slovensko katoliško dijaštvo v njegovih vrstah se namerava še nadalje poudvojeno boriti proti tej boljševiški demokra-

ciji! Povejte, sicer vas bomo enkrat za vselej vključili med tiste, katerim velja naš boj, ker vede ali nevede služijo največji laži dvajsetega stoletja, kot je zadnjič dobro opredelil izdajalski boljševisem neki letak slovenskih akademikov.

Novi odbor SDZ

Na redni zvezni skupščini Slovenske dijaške zveze dne 15. oktobra 1939 v Mariboru je bil izvoljen sledeči upravni in nadzorni odbor SDZ:

Zvezni upravni odbor:

Predsednik: Inž. Anton Tepež.
Podpredsedniki: Dr. Ciril Žebot, za koordinacijo idejnega dela.
 Prof. Janez Grum.
 Leopold Klauž, za koordinacijo organizacijsko-tehničnega dela.
 Frida Jazbec.
Tajnik: Cvetko Praper.
Blagajnik: Vinko Pucko.
Referent za zunanje posle: Jože Peterlin.
Referent za propagando in tisk: Ludvik Leskovar.
Referent za prosveto: Ivan Breclj.
Referent za narodno obrambo: Lovro Jan.
Referent za prosti čas: Stane Pajk.
Referenta za dijaške: Marijan Verbajš.
 Henrik Premru.
Pomočnika ref. za dijaške: Janez Sraka.
 Lojze Krek.
Referentka za dijakinje: Ela Eržen.
Pomočnici ref. za dijakinje: Iča Korun.
 Relja Bercieri.

Zvezni nadzorni odbor:

1. Dr. Maks Wraber, prof.
2. Leon Pitterle.
3. Karel Dolenc.

Sodobno kat. akademsko društvo

Ali gre za stanovski vidik?

Zagovorniki integralne fakultetne specializacije katoliških akademskih društev se sklicujejo na stanovsko misel. Vsi bodo priznali, da glede prvega neposrednega namena katoliških akademskih društev v zvezi z duhovno degeneracijo in s strukturno pomanjkljivostjo sodobne laične »univerze« stanovska misel sploh ne prihaja v poštev. Fakultetna pripadnost vendar ni poklic in fakultetna ne stan v sociološkem smislu! Kaj je n. pr. filozofska ali tehnična fakulteta, ki sta neorganični skupek najrazličnejših strok. Pa pravna fakulteta, ki »fabricira« najraznovrstnejše življenjske poklice. Če bi na univerzi bilo mogoče govoriti o »poklicu« ali »stanu«, potem bi mogel biti samo en akademski stan, v kolikor so vsi akademiki udje univerze, ki naj iz njih po načinu prostovoljnega svobodnega akademskega dela izoblikuje narodno, duhovno in intelektualno elito. Skupen smoter in skupen oblikovni način univerze ustvarjata skupen akademski »stan« (ne v sociološkem, ampak v prenesenem smislu, n. pr. študentske korporacije v srednjem veku).

Naši levičarji

Težko je dandanes biti levičar. Na eni strani moreš pisati: »jasen in nedvoumen je naš program...«, javno mnenje in nacionalna zavest ljudstvo pa terjata od tebe, da zanikaš vsako zvezo s tretjo internacionalo in Moskvo. Brezpogojna poslušnost in slepa vdanost tovarišu Dimitrovu, in spoštovanje do ostankov očeta Ljenina pa zahtevajo od tebe, da si prožen, da imaš tenko uho za vse, kar se v Moskvi dogaja. Res, slovenski levičar, težko vlogo si imel v teh dvajsetih letih, najtežjo imaš danes. Mi te pomilujemo. Upamo pa, da bo tvoja priznana trda koža in od neprestanih poklonov pred Stalinovim bičem omehčana hrbtenica prenesla tudi vse udarce in klofute, ki jih boš moral v teh časih pretrpeti. Smiliš se nam in pomilujemo te predvsem zato, ker nisi te brozge, ki se zbira nad tvojo tovarišijo, kriv ti, ki si le poslušni hlapec svojih gospodarjev.

Dragi tovariš, slutili smo zadrego, zato smo ti še meseca maja nasvetovali, da nehai trobiti po naši univerzi o našem neomajnem prijateljstvu do zapadnih držav, maja meseca smo te opozorili, da se v Moskvi ne piše več demokratična Francija, ampak »demokratična F. in smo ti priporočali, da tudi ti uvedeš narekovaje. Namignili smo ti, da v Moskvi ne govorijo več o demokratskih zapadnih narodih, ampak o »buržoaziji in imperijalizmu zapadnih demokracij (v narekovajih)«. Zakaj nisi takrat poslušal naših nasvetov, ki slonijo na dolgoletnih opazovanjih vsega marksističnega dejanja in nehanja. Sedaj pa, ko si se ves eleganten vrnil s počitnic, na katerih si se tako zelo uspešno v raztrganem suknjiču in zakrpelih hlačah »boril za kruh in svobodo našega malega naroda, delavcev in kmetov«, se je nakopičilo nad tvojo ubogo glavo toliko sprememb, toliko grehov svojih predpostavljanih boš moral zagovarjati!

Resnično, zdaj si šele začel pisati »demo-

kracija« zapadnih imperializmov. Francija ni več demokratična. Pomislite sodrugi, Francija je zašla tako daleč, da je poklicala pod orožje celo komunističnega voditelja Thoreza in znane zvodnika francoskih komunistov za Španijo Martyja. To je resnično barbarstvo francoskega imperializma in vojaškemu obvezniku Thorezu, neustrašnemu prvoboritelju za pravice franc. naroda ni preostalo drugega, kot da se reši trpljenja z naglim begom v Moskvo.

In sodrugi, pomislite nadalje, Francija se je spozabila celo tako daleč, da je razpustila komunistično stranko in kliče pred sodišče komunistične polance, te neomajne in edine zaščitnike francoskih delavcev in kmetov.

Zato pa Francija ni več demokratična, ampak »demokratična«. Kje so zlati časi, ko so se lahko vsi Francozi svobodno gibali, svobodno izpovedovali svoje resnice in laži. Danes pa je svoboda v Franciji zatirana; delavci ječe pod pezo »demokratičnega« biča.

Še drugo presenečenje te je čakalo po počitnicah. Edina velesila, ki je ostala »res demokratična«, kjer je »v polni meri upoštevana socialna, politična in ekonomska enakopravnost vseh«, je sklenila pakt s predstavniki fašizma. Ljubljani tovariš, tu pa ti ne vemo nasveta. Zelo radovedni pa smo, kako se boš iz tega nemogočega položaja izmotal. Hic Rhodus, hic salta!

In tovariš, tvoja »slovanska« Rusija oziroma njeno »slovansko« vodstvo je dopustilo, da je German podjarmil 30 milijonov slovanskih duš.

Misijonska proslava akademikov

V nedeljo, 22. oktobra, smo se zbrali na misijonskem akademskem sestanku na Rakovniku. Na sporedu so bili govor tov. Miheliča o škofu Baragi ter tov. Gorjana o misijonski misli med našimi in tujimi akademiki. V naši sredi smo pozdravili msgr. Čenga, ki nas je počastil s svojim obiskom ter nam v lepem

seki. Njihova druga dolgoročna naloga (poklicno-stanovska priprava) bo morda celo narekovala razčlenitev odsekov, ki se ne bodo povsem skladali s formalno fakultetno delitvijo (n. pr. kemiki-tehniki: kemiki-filozofi?).

Mehanična pot k edinosti?

Zagovorniki integralnega fakultetnega društvenega načela navajajo kot navidez najmočnejši razlog za svojo zasnovo trditev, da bi enotirni sistem fakultetnih društev kar sam po sebi, iz svojega strukturnega bistva odpravil medskupinska trenja in sčasoma likvidiral tudi skupine same.

Možno je, da bi po tej mehanični poti nastala neke vrste edinstvo; osnovana na stroki, toda ta edinstvo bi bila na povyrišni in zato časna. Odstraniti je treba vzroke needinosti z vzgojo, da bo edinstvo globoka in okoreninjena v istih načelih. Enotirni fakultetni društveni ustroj bi pač mogel sam po sebi ustvariti tako edinstvo da bi do skrajnosti pritirani strokovni društveni slog otopil zanimanje za splošno-kulturna vprašanja iz področja duhovnega oblikovanja in bodočega izobraženskega poslanstva v narodu. Seveda bi to bilo največje zlo, ki bi ga mogli doživeti.

(Nadaljevanje.)

govoru pojasnil položaj svojega misijona. V svojem govoru je močno podčrtal pomen imenovanja Kitajcev za duhovnike in škofo. Pod njegovim vodstvom smo si ogledali tudi kitajsko misijonsko razstavo. Naš sestanek smo zaključili s slovesnimi večernicami v rakovniški cerkvi.

Nedeljske misli

KAJ ME SKUŠATE, HINAVCI?

Iz evangelija: »Kaj me skušate, hinavci?« ... »Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega!«

Od vseh skrbi, ki jih ima človek na svetu, se izluščita nazadnje dve, ki sta najvažnejši in ki obsegata vse druge: kako bo človek živel na tem svetu in kako bo z njim na drugem svetu. Na tem svetu nam je odločeno kratko življenje, potem pa pride večnost. Za obojno usodo se mora človek brigati. Globoko v človeka je položeno neutajljivo hrepenenje po sreči. Zaradi tega hrepenenja išče človek časnega in večnega blaga. So ljudje, ki zaradi časnega blaga čisto opuste misel na večni blagor. Njihovo življenje je popolnoma zgrešeno. Kaj pomagata, če človek ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi? So pa tudi ljudje, ki zaradi večnega blaga popolnoma opustijo skrb za časní blagor. Ti tako rekoč žrtvujejo čas večnosti. Ne moremo reči, da so življenje zgrešili. Saj so na ta način dosegli najvažnejše. Kristus jim obeta stoterno povračilo. Vendar je tak način življenja samo nasvet, ki mu sledijo samo tisti, ki so posebej poklicani. Za povprečne ljudi velja, da morajo skrbeti za časní in večni blagor istočasno.

Najbolj važne direktive za življenje vseh časov, krajev in razmer je Bog sam zapisal v človeško naravo s tem, da je človeku dal razum in vanj naravni zakon. Po tem zakonu vsi ljudje vedo, da je treba dobro delati in slabega se ogibati, da to, kar nočem, da bi drugi meni storili, tudi jaz drugim ne smem storiti. Vselej, kadar je človeštvo kršilo te osnovne zahteve naravnega zakona, si je nakopalo težke stiske, izgubilo je časní blagor in po pameti se je dalo sklepati, da mora tako življenje imeti tudi posledice za večno usodo.

Naravni zakon je Bog dopolnil z razodetjem, v katerem je dal človeštvo svoj pozitivni božji zakon. Iz njega sledi, da je skrb za večni blagor človeštva izročil cerkvi, ki jo je Odrešenik posebej v ta namen ustanovil. Skrb za časní blagor pa je prepustil posvetni oblasti. Ta oblast ni neomejena, ampak je vezana po naravnem in pozitivnem božjem zakonu. Za vsakega človeka velja: Posvetna oblast je od Boga hotena. Za vsako oblast pa velja: posvetna oblast ni neomejena. Njene meje so v naravnem in pozitivnem božjem zakonu. To so osnovne resnice, na katerih se gradi bogohotni red v človeški družbi, da se po njem ostvarja časní in večni blagor posameznih. Posvetna oblast ima v bogohotnem načrtu najboljšo oporo, posamezniki pa najboljšo garancijo, da oblast ne bo prekoračila svoje kompetence. Cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega!

Na prelomu vekov

Danes, ko ves svet v nekaki mrzlici pričakuje jutrišnjega dne, ko nihče ne ve, kaj mu bo čas prinesel in se vsak izprašuje, odkod toliko zla na svetu, mislim, je umestno, da se odkrito vprašamo po vzrokih današnjega zla, poleg tega si pa tudi predložimo pravi lik novega inteligenta, ki ga bomo morali postaviti v življenje, da bomo lahko dobro služili svojemu narodu.

Ce hočemo prav razumeti današnji čas, če se hočemo v tem kaosu idej prav orientirati, potem moramo seči dve stoletji nazaj in se razgledati po tedanjih razmerah, kajti od tam izvira vse to, kar je danes privrelo na dan kot mogočen veletok gorja, ki se je razlil po vsej zemlji.

Pred francosko revolucijo je vladala klika dvora, ki ni imela smisla za demokracijo. Tedanji družabni red je bil zastarel in okostenel; cehovstvo in fevdalizem s svojimi nemogočimi oblikami sta pritiskala na tedanjo družbo, ki si je želela svobode. Katolicizem pa, kakor so ga razumeli, uporabljali in zlorabljali razni fevdalni mogotci v svoje namene, ni bil nikakor sposoben pomagati in rešiti družabni red. Francoska revolucija je sicer pomedla s fevdalizmom, na idejnem oz. svetovnonazornem polju pa je ustvarila liberalizem, katerega posledice so krive današnje materialne bede in svetono-nazorne zmede v Evropi.

Na vseh poljih so se pojavile nove ideje. Vse je koprnelo po svobodi in komaj čakalo, da se odpno »verige cehovstva in fevdalizma.« Človeštvo si je želelo svobode, nebrzdane svobode, padlo je torej v nasproten ekstrem. Na vseh poljih so zahtevali popolne svobode. Prve posledice so se pojavile na gospodarskem polju. Kmalu se je pojavil kapitalizem, kot posledica zmotnih nauk Smitha in Ricarda. Svoj lonček je pristavila tudi filozofija z na-

ukom o svobodni pogodbi in o človekovi dobri naravi ter pogubna maksima »laissez passer, laissez faire!« Pojavile so se težnje po ločitvi cerkve od države, v čemer je pač prednjačila Francija zibelka liberalnih idej. Pojavil se je Maltus s svojim naukom ter njegove posledice. Vse to se je zmešalo in rodilo neizmerno gorje. Človeštvo je videlo, da tako ne gre. Pojavil se je nov svetovni nazor, ki ga je postavil More. Toda, tudi to je ekstrem, utopija, ki se ne da uresničiti. (Najbolj pereče je bilo in je še res ekonomsko vprašanje, ko imamo cele armade proletariata.) Toda Marks je hotel za vselej rešiti socialno vprašanje s tem, da reši ekonomsko in je tudi oba pojma istovetil. Jasno pa je, da socialno vprašanje ni zgolj ekonomsko vprašanje, temveč ima tudi duhovno in moralno ozadje. Na drugi strani je liberalizem povzročil nebrzdano tekmo v gospodarstvu in ustvaril kapitalizem. Rezultat je bila beda, skrajna beda. Družina razbita, šola laicizirana, morala pohojena, razporoka uzakonjena, izkoriščanje delavcev po kapitalizmu, zavojevalna politika močnejših narodov in rezultat vsega tega — svetovna vojska l. 1914.

Njene posledice poznamo. Veliko število invalidov, neurejeno gospodarstvo, padec morale, slabe šole, povečan egoizem v slehernem človeku, novi svetovni in državopolitični nazori, nova imperijalistična politika in rezultat — vojska 1939.

Vprašajmo se, kdo je kriv? Odgovor je lahek. Zmotne ideje liberalizma, ki je vladal celo 19. stoletje, ki ga po pravici imenujemo njegov vek. Uničil je, kar je človeku najsvetejšega, poteptal je Kristusovo največjo zapoved »Ljubi Gospoda, svojega Boga iz vsega srca, svojega bližnjega pa kot samega sebe.« To so besede, v katerih je obsežena že rešitev

socialnega vprašanja. To in nič druga! Liberalizem pa je mesto katoliške morale postavil konvencionalno. — Posledice so jasne. — In danes je v tem kaosu na ustih vsakega človeka vprašanje, kdo nas bo rešil. Odgovor je eden, kot je resnica samo ena. — Katolicizem.

Sedaj je prišel čas, slovenski katoliški inteligent, ko so oči vsega naroda uprte vate. Pa se vprašajmo, ali smo pripravljeni na te težke in odgovorne naloge.

Ne kar mora, kar more katoliški inteligent, je dolžan storiti!

BLAGOVESTNIKI MIRU.

V nedeljo, 29. oktobra, na praznik Kristusa Kralja, bo papež Pij XII. posvetil 12 misijonjskih škofov, med njimi 2 Afrikanca, 1 Kitajca, 1 Indijca, 1 Italijana, 1 Francoza, 1 Nemca, 1 Mehikanca, 1 Belgijca, 1 Holandca, 1 Irca, 1 Amerikana.

Ti škofje bodo odšli z isto blagovestjo po vsem svetu, v Kino, Japonsko, Korejo, Indijo, v Kongo in Južno Afriko. Razdalje, časa in kralja, razlike narodnosti zginjajo pred veliko idejo Kristusa Kralja, v čigar imenu bodo šli novi škofje po svetu.

Knjige

Sveto pismo novega zakona

II. DEL:

APOSTOLSKI LISTI IN RAZODETJE

Z izdanjem drugega dela Novega Zakona, ki je izšel v založbi škofijskega ordnariata in ki so ga priredili dr. Jerè, dr. Pečjak in dr. Snoj, smo dobili Slovenci celotno žepno izdajo Novega Zakona. Drugi del vsebuje poleg uvoda vse apostolske liste in Razodetje sv. Janeza. Na koncu je dodan tudi seznam beril in evangelijev

ob svetih časih po razprstitvi cerkvenega leta,

ob godovih, razpršenih na mesečne dneve in

ob raznih prilikah.

Mislino, da se vsak sam zaveda, kakšne važnosti je prav v dneh, ko je glas topop že skoraj preglasil glas človeške vesti, tako priročno izdanje Svetega pisma, ki bo zaradi svoje malenkostne cene dostopno vsakemu, tudi najubožnejšemu Slovencu.

Prav posebej pa priporočamo žepno izdajo sv. pisma vsem dijakom in vsem akademikom. Naj bi ne bilo dijaka in ne akademika, ki ne bi imel sedaj celotnega novega zakona.

Cena: II. del broširano 8 din;

II. del vezano 12 din;

I. in II. del v usnje vezano 48 din.

Tihomir Toth: PROLJETNE OLUJE. Knjiga za mušku omladinu. II. izdanje. Izdao: Zbor duhovne mladeži Zagrebačke. Zagreb 1939.

Pred kratkim je izšla v Zagrebu II. izdaja Tothove knjige z naslovom »Proljetne oluje«. Delo je pred leti izhajalo tudi v »Mentorju« pod naslovom »Čista mladost«. Vsem, ki so brali to delo v »Mentorju«, knjige gotovo ni treba več priporočati, kajti njeno vzgojno plat že poznajo. Vsem onim pa, ki še niso imeli tega Tothovega dela v rokah, priporočamo, da sežejo po »Mentorju«, ali če jim ta ni pri roki, po hrovaškem prevodu. Zlasti priporočamo to delo našim srednješolcem. Želeti bi bilo, da bi to delo izšlo tudi v slovenščini v bolj pristopni

IVERI.

Pred kratkim so igrali v Londonu zadnje delo Bernarda Shawa, ki ga je napisal v 83. letu svoje starosti. Delo nosi naslov: »Inn good King Charleo golden days« — v zlatih dneh dobrega kralja Karla. Bernard Shaw še živi in letos praznuje svojo 83. letnico.

Književnost

Z Bogom...

Vstopil sem v uljnak in zaprl za seboj vrata, da jih živ krst ne bi mogel odpreti. Kaj komu mar, ka jimam notri. Otroci so se igrali na vrtu, klatili jabolka in se venomer mašili. Zdaj zdaj je kdo prišel mimo, pogledal na vrata in tiho odšel, kakor je prišel. Četudi so vsi hkrati prišli mimo, so utihnili, da bi ne motili. Ko so bili pa že daleč, so ugibali, kaj vse neki je notri. Potem so dolgo govorili.

Tisto nedeljo sem obstal kar pri vratih, zakaj pogled mi je obvisel na veliki sliki prijatelja, ki je že zdavnaj nekje padel; iz oči v oči. Odkritost in ta njegov pogled v bodočnost sta me osvojila. Zato je prav, da ima mesto nasproti vratom, da se ob vstopu vedno srečava.

Vrgel sem knjige v star panj in legel. Zagledal sem se v podobe izpod srednješolske roke. Kaj sem takrat mislil, ko sem slikal obraz tega spečega fanta? Niti ni mrtev, niti se ne smeje. A vendar nekaj ima, kar hrani. Menda je tisto, kar se pozneje, v delu pokaže. In naprej in naprej sem so mi begale oči in se poslavljale od vsake posebe, kakor da so mi toliko storile v preteklih dneh.

Potem sem se ustavil na panjih. Tisočkrat sem jih preštel in znova. Pri vsaki matici sem

se v duhu ustavil, koliko bo reva še zdržala: zima in potem pomlad: roji. Vsaki družini sem vedel zgodovino od rojstva. Celó vedel sem, kaj hoče ena in druga; in vse sem jim preskrbel.

Treba bo reči z Bogom! Pa ne bom rekel nič. Prav tako težko bom odhajal od vseh. Laže je odhajati, če se človek naredi, da sovraži. Potem se prav za prav ne poslovi in je dobro.

Zunaj je bilo čuti mukanje živine, kričanje pastirjev in samotne glasove hlapcev, ki so krmili živino. Po hišah pa je bilo živo. Vse je bilo brez glave in tekalo sem in tja. Kaj morem zato. Tolikokrat sem jim že povedal, naj bodo pametni, pa pravijo, da gredo v vojno.

Skoraj mračno je že bilo v čebelnjaku in tudi zunaj je bilo menda tako, ker je bilo vse tiho. Iz špranje v stropu je priplezal pajek in mi zapredal risbe. Naj, saj poslej bo vedno prost. Zunaj je najbrž veter, se mi je zdelo. In življenje v panjih je močnejše zanihalo. O Bog, od tu ni izhoda. Ne morem in ne smem!

Od nekje daleč je bilo čuti napol pijano petje in ropotanje voz. Pričakoval sem ga in sem se kar bal. Saj sem vedel, da bom kmalu za njimi sam. Z njimi gredo konji in polja bodo ostala povsem prazna. Bože moj, z njimi gredo tudi ženske, razločno jih slišim. Kaj so

Otroci so na paši kričali in tekli k cesti. Slišal sem jih, a se nisem dvignil, da bi pogledal. Zdaj sem začul za čebelnjakom korake, k so se približevali. Bil je brat, se ustavil pri bradah panjev in gledal v dolino. Vse bliže so prihajali vozovi in možje so obupno peli. Ženske pa so kričale in ne vem kaj jih je bilo treba zraven.

Stoj, stoj! so zadrževale vozove. Prvi voz se je najbrž že ustavil. Oprezno sem se dvignil, da bi ne opomnil brata. Skozi late sem dobro videl na cesto. Prvi voz je bil dolg in polno moških in žensk na njem. Sedeli so tako, da so jim noge visele navzdol, in se držali okrog vratu. Na prednjem koncu so peli, na zadnjem pa so se ženske trgale z moškimi: Na, vzemi. Kakšen pa si! Druga ga je zvelkla z voza, da sta se še kaj pogovorila. Zada so bili še trije vozovi. Moški so jih vlekli nazaj, potem zgrabili za uzde in ustavili: »Kam hočete! Ali ne vidite, da bo skoraj noč.« A ženske niso marale za to in so poganjale konje. Ko so zadeli ob prvi voz, so se ustavili.

»Kovač, pozeni!« so se drli nad prvim voznikom. Ženske pa domov, noč je.

Vse vprek je kričalo, tu pa tam so zateglo peli fantje. Tam daleč za vozovi je kričala ženska: »Matic, Matic! Čakaj vendar!« Saj prvi voz je čakal in Matic je že tekel nazaj, a drugi niso hoteli vedeti za to. Moški so

silili naprej, ženske ne. Zdaj sta Matic in ona že skupaj: »Ja, kaj pa noriš! Zdaj pa nalašč ne bom vzel. Kaj pa noriš! Saj že imam.« »Matic!« Kaj je? Velik žakelj mu je držala in ga prosila: Matic! Matic... Za roke jo je prijel in sta se gledala. Nisem hotel videti; morda je jokala.

Cez dolgo se je premaknil prvi voz in možje so še govorili z ženami. Potem so stekli in skočili na voz. Žene pa so stale in gledale za odhajajočimi.

Brat je odšel proč, pastirji so gonili živino domov in počasi je življenje tam zunaj docela potihnilo. Upiral sem pogled na steno, a teme nisem prodril, da bi dosegel spečega fanta. Bilo je prav za prav vse mirno. Utripanje življenja v panjih me je le usnivalo. In bal sem se vstati in zapustiti ito ljubezen. Niti k večerji nisem hotel.

Ali so bili to tisti trdi ljudje, ki sem jih doslej poznal?

Bila je že trdna noč. Po dolini so se vračali fantje, ki so spremili prijatelje in so peli. Prišel bo čas, ko bo treba reči z Bogom. Moral bom reči. Če bom odhajal, bom že moral. Kar pred vse stopiti in reči, pa naj jokajo ali me kregajo.

Iz panja je zletela čebelica in se zaletavala v stene. Nisem ji mogel pomagati in ona ne meni. Z rokami sem ovil glavo... Ž. M.